
ARFA DAVIDOVA^a

to jest Žoltari Svetoga pisma poleg Vulgate^b z svojemi, za laglje težših mestih razmevanje, rastolnačenji, vu domorodni naš jezik prenešeni po Antonu Vraniću, plebanušu na Šipku^c.

Leta 1816.

Žoltar 1.

Je kakti predgovor vu pet knjig žoltarov – nagovarjanje na pobožnost i obderžavanje naredbe Božje, ar vu tom navlastito stoji blaženost vremenitoga življenja; i koji drugač čine, poginu.

¹ Blaženi človik

koji po nepobožnikov tolnačih ne hodi,
i na putu grešnikov ne stoji,
niti vu zboru ne sedi kužnem,

² nego po pravdi Gospona volju svoju ravna,
i zapoved Njegovu dan i noč razmišlava.

³ Ar bude kakti drevo zasadjeno vuz vodu tekuču
koje sâda svojega daje vu vremenu svojem.
Listje njegovo ne otpade;

^a David – drugi izraelski kralj, nasljednik Šaula i otac Salomona; vladao 1005.-965. pr. Kr. i prijestolnicu preselio u Jeruzalem; politički je značajan jer je ujedinio svih dvanaest izraelskih plemena, a teološki jer se očekivalo da će mesija biti jedan od njegovih potomaka; pripisuje mu se autorstvo brojnih psalama

^b Vulgata – latinski prijevod Biblije koji je sv. Jeronim izradio po nalogu pape Damasa 383.-405./6.; zbog njegova ugleda u Katoličkoj crkvi i liturgijske uporabe, kao i zbog slabog poznavanja jezika na kojem je Biblija napisana, do 20. stoljeća bilo je uobičajeno Sveto pismo prevoditi s latin-skog

^c Šipak – mjesto u jaskanskom kotaru gdje je Antun Vranić bio župnik; danas: Draganić

vs, koja god činil bude, srečna mu budu.

- ⁴Ne tako, pak, nepobožniki, ne tak;
nego kakti prah kojega veter od lica zemlje odnaša.
⁵I zato ne budu nepobožniki pri Sudu
kakti nit grešniki vu spravišču pravičnih opstati mogli.
⁶Ar pozna Gospon puta pravičnih,
i put nepobožnikov bude se zaterl.

Žoltar 2.

*Proročanstvo od vtelovljenja, kraljevske oblasti i zapovedništva Kristuševoga.^d
Tolnač narodov proti Kristušu koji Evangelium^e navuča – opomeneh za Kralje.*

- ¹Zakaj se pobučili jesu narodi
i puki prazna nosiju namišljenja?
²Kralji se Zemlje skup zebjali jesu,
dogovarjali su se poglaviteli proti Gosponu
i suprot Kristušu Njegovomu:
³„Rastergajmo Zaveze Njihove
i jarem Njihov od nas hitimo.“

⁴Koji na Nebesih stanuje, osmehaval jê bude,
i Gospon bu im se podšpotaval.
⁵Govoril k njim bude vu serditosti svojoj,
i vu ljutosti svojoj zmešal jê bude.
⁶Ja, pako, postavljen sam po Njem,
kralj Siona^f, svete gore Njegove,
ter nazveščam zapoved Njegovu.

⁷Rekel je Gospon k meni,
„Ti si moj Sin. Ja sem te rodil denes.
⁸Zaišči od mene, i dam ti narode za odvečtvo tvoje,

^dKristuš – Pomazanik, (grč) Krist, (heb) Mesija

^eEvangelium - Evandjelje

^fSion – brežuljak na kojem je izgrađen Jeruzalem

i kraje Zemlje za ladanje tvoje.

⁹ Ravnal jê budeš z železnim šibum,
i kakti lončarsko posudje terl jê budeš.“

¹⁰ I, kralji, razmite vezda,
vučite se, koji sudite Zemlju.

¹¹ Služite vu strahu Gospona,
i trepečuč radujte se Njemu.

¹² Poprimite navuk da možebiti ne raserdi se Gospon,
i da zvan pravoga puta ne poginete
kad naskorom plane serditost Njegova.

Blaženi vsi koji se ufaju vu Njega!

Žoltar 3.

Tverdno ufanje vu pomoč Božju vu sebi podiže. Skrovnim načinom priláže se terpečemu Kristušu.

¹ Žoltar. Davidov.

Kada je bežal pred Absolonom[§] sinom svojem.

² Gospone,
zakaj se povnožali jesu pregoniteli moji?
Vnogi se proti meni zdižu.

³ Vnogi govore k duši mojoj:
„Nejma pomoči pri Bogu svojem.“

⁴ Ti vendar, Gospone, jesi obramba moja,
dika moja, i izvisuješ glavu moju.

⁵ Glasom mojem kričal sem Gosponu,

[§] Absolon – Abšalom, treći sin kralja Davida kojega je imao sa suprugom Maakom; i otac i narod osobito su ga voljeli zbog galantnosti i ljepote; nakon što je najstariji Davidov sin Amnon, kojega je imao sa suprugom Ahinoam, silovao Abšalomovu pravu sestru Tamaru, Abšalom se okrenuo protiv oca: prvo je ubio polubrata Amnona, a zatim je svrgnuo i Davida te javno silovao sve njegove žene i prilježnice; nakon bitke u Efrajimovoj šumi, kada je David pobijedio njegovu vojsku, Abšalom je pobjegao, no kosa mu je zapela za granu; tako ga je našao vojskovođa Joab i prostrijelio ga, iako je David zapovjedio da se Abšaloma ne dira

i posluhnu je mene iz gore svete svoje.

⁶Spal sem, i zaspal sem tverdno;
stal sem se gore,
ar me je Gospon pod obrambu prijel.

⁷Ne bum se bojal jezer ljudih,
koja me opsterla jesu!

⁸Stani se, Gospone!
Bože moj, oslobodi me!
Ar vse, koji se meni prez zroka suprotstavili su,
jesi pobil;
zube grešnikov zdrobil jesi.

⁹Od Gospona je zveličenje
i blagoslov puku Tvojemu Ti daješ.

Žoltar 4.

Vu kojem nagovarja David tak svoje verne, koji njega pred Absolonom bežečega slediju – kak i iste svoje neprijatele, i vse ostale druge – da Boga iz pravoga serca poštuju, ter od njega mir i blagoslov naj se ufaju. Skrovnim, pak, načinom opomina Kristuš i mati Cirkva sine svoje na tverdno vu Boga ufanje i stalnost vu suprotivčinah.

¹Na sverhu.^h Vu pesmah.

Žoltar. Davidov.

²Kad bi zazival bil,
posluhnu me je Bog nekrivnje moje.
Vu stiski rasprostranil je meni.
Smiluj se meni
i posluhni molitvu moju.

³Sini človečanski, kak dugo budete serca teškoga?
Zakaj ispraznost ljubite i laž ziskavate?

⁴Znajte da Gospon z svetim svojim vse činil je čuda;

^h zverha – kraj; ovdje: vrijeme dolaska Mesije

posluhnul me bude Gospon gda budem kričal k njemu.

⁵ Serдите se, ali najte grešiti!

Koja si vu sercah vašeh mislite,
z oneh se vu komorah vašeh žalujete.

⁶ Aldujete aldova pravice,

ter vu Gospona se ufajte.

⁷ Vnogi govore: "Gdo nam dobra pokaže?"

Zaznamenuvana je sverhu nas
svetlost lica Tvojega Gospone.

⁸ Dodal si sercu mojemu veselje;

od sadov žitka, vina i olja svojega obogateli jesu.

⁹ Zarad toga vu miru spal budem i počival,

ar Ti, Gospone, osebušnjim mene načinom
vu ufanju vtverdil jesi.

Žoltar 5.

*David vu imenu Cirkve, ali duše žalosne, prosi Boga da nepobožnem stegne –
pobožnem, pako, blagoslovi.*

¹ Na sverhu.

Za onu koja odvetčinu zadobiva.

Žoltar. Davidov.

² Posluhni, Gospone, reči moje

i krič moj prerazmi.

³ Pazi na reč molitve moje,

- o, kralj moj i Bog moj -
ar Tebi se molil budem!

⁴ Gospone, vjutro posluhneš glasa mojega!

Vjutro stal budem pred Tobom

⁵ i videl da nisi Ti Bog koji krivičnost bi ljubil.

Niti bu stanupal poleg Tebe zloben,

⁶ nit budu pred licem Tvojem opstali krivični.

Merziš na vse koji krivice činiju

⁷ i vse koji laž govore zateresh.ⁱ

⁸ Ja, pako, vu vnožini miloserdnosti Tvoje,
vleznem vu Hižu Tvoju,
i z strahom Tvojem klanjal Ti se budem
vu svetoj Cirkvi Tvojoj.

⁹ Vodi me, Gospone, vu pravici Tvojoj!
Zbog neprijatelov mojih,
ravnaj pred licem Tvojem puta mojega.

¹⁰ Ar nejma istine vu vustah njihovoh:
serce njihovo prazno je;
otpert grob je gerlo njihovo,
vkanljivo činili su z jeziki svojemi.

¹¹ Sudi jê, Bože!
Naj se razmeču namišljenja njihova!
Zbog vnožine zločinstvih njihovoh zahiti jê,
ar su Te raserdili, Gospone.

¹² I naj se vesele vsi koji se vu Te ufaju!
Naveke se raduvali budu,
i budeš stanual vu njih.
I vsi koji Tvoje ime ljube
dičili se z Tobom budu.

¹³ Ar pravičnomu Ti blagoslovil budeš,
kak si nas opsterl Gospone,
z ščitom dobrovoljnosti Tvoje!

ⁱ U izvorniku nedostaje 7b: *Gospod prezire krvopije i himbenike*

^j Bes Sabea – Bat Šeba, žena Urije Hetita; David ju je ugledao jedne noći kako se kupa na krovu i uzeo je za ljubavnicu dok se njen muž borio u njegovoj vojsci; kada je ostala trudna, Urija je dobio dopust, no nije želio spavati sa ženom dok se njegovi ljudi bore; zato je David skovao urotu da ga se ubije: vojska je napala, a potom su se svi povukli i prepustili Uriju neprijatelju; Urija je tako poginuo, a David se oženio njegovom udovicom Bat Šebom; međutim, prorok Natan je Davidu objavio da Bog zna za njegov grijeh i da će to dijete umrijeti; David se pokajao, a Bat Šeba je kasnije postala majka Salomona

Žoltar 6.

*Prosi David betega, z kojim je zbog greha z Bes Sabeumⁱ vučinjenoga kaštigan,
osloboditi se; prilagodi se grešniku pokoru činećemu.*

- ¹ Na sverhu. Vu pesmah.
Na citaru osmostrunu.^k
Žoltar. Davidov.
- ² Gospone, ne pokaraj me vu ljutosti Tvojoj
i vu serditosti Tvojoj ne kaštigaj mene.
- ³ Smiluj mi se, Gospone, ar nemoćen jesem!
Ozdravi me, Gospone, ar zmučene jesu kosti moje.
- ⁴ I duša je moja zmučena jako;
ali, Gospone, kak dugo?
- ⁵ Oberni se, Gospone, i oslobodi dušu moju!
Pomozi mi zarad miloserdnosti Tvoje,
- ⁶ ar ni ga koji vu smerti bi pomislil na Te.
Vu grobu, pako, gdo Te bude hvalil?
- ⁷ Zatrudil sem se vu javkanju mojem,
pral budem vsaku noč postelju moju,
ložišče moje z suzami bum poleval.
- ⁸ Potamnilo je pred ljutostjum oko moje,
oslabil sem med neprijateli mojemi.
- ⁹ Odstupite od mene vsi koji zlo delate,
ar posluhnul je Gospon glas plača mojega.
- ¹⁰ Posluhnul je Gospon prošnju moju,
Gospon je prijel molitvu moju.
- ¹¹ Naj se sramuju i zmute jako vsi neprijateli moji,
naj se povernu i sram jê naj bude kaj berže.

^k citara osmostruna – kitara s osam žica; instrument nalik liri, ali veći i sofisticiraniji

Žoltar 7.

Zarad rečih iliti odluke Saulove¹ proti Davidu ov žoltar vidi se spopevan biti, ar vu njem tuži se David da krivičnim načinom potvorjen je za puntariju i nevernost proti kralju; prosi Božju pomoč proti pregonitelu svomu, kojega buduče poginutje prenazvešča.

¹Žoltar. Davidov.

Kojega je spopeval Gosponu zarad rečih Kusi sina Jemini^m.

²Gospone, Bože, moj! Vu Te se ufal jesem.

Oslobodi me i brani od vseh pregonitelov mojih.

³Da ne pograbi gda kakti oroslan dušu moju,
ar ne ga ki bi me branil i oslobodil.

⁴Gospone, Bože, moj!

Ako sem to včinił,
ako je zloba kakva vu rukah mojih,

⁵ako sem zlo z zlem vračal,
vredno bu da opadem prez vsake pomoči
pred neprijатели mojemi.

⁶Naj preganja neprijatelj dušu moju
i naj nju zadobi;
i naj na zemlju potlači življenje moje
i diku moju na prah naj obesori.

⁷Stani se, Gospone, vu serditosti Tvojoj,
i podigni se po mejah neprijatelov Tvojeh!
I podigni se, Gospone, Bog moj,
zarad zapovedi koju dal jesi!

⁸I spravišče pukov opsterlo Te bude,
zarad njega anda podigni se na višinu.

¹ Saul – Šaul, prvi židovski kralj; David je kao mladić svirao na njegovu dvoru te je glazbom umirivao njegovu mahnitost; Šaul je bez razloga progonio Davida, no David ga nije htio ubiti jer je kralj Božji pomazanik; Šaul je napokon stradao u bitci, i tek ga je tada David naslijedio.

^m Kusi sin Jemini – Kuš Benjaminovac; spominje se samo na tom mjestu u Bibliji i o njemu se ne zna ništa pobliže; zemlja Kuš u biblijsko doba obuhvaćala je prostor današnje Etiopije i Sudana.

⁹ Gospon sudi puke.

Sudi me, Gospone, poleg pravičnosti moje,
i poleg nedužnosti moje vu meni.

¹⁰ Zloba grešnikov naj se zateri!

Ti, Bože, koji pretresaš serca i bubrige,
pravičnoga ravnal budeš.

¹¹ Pristojno ufam se pomoć od Gospona,
koji pomaže vsem dobroga serca.

¹² Bog sudec pravičen, jak i sterpliven,
bu li se vsaki dan serdil?

¹³ Ako se ne obrnete, mahal bu mečem svojim!

Napel je luka svojega i pripravil ga je,

¹⁴ priredil je na njem smertne strele,

kopja svoja pripravil je goručem.

¹⁵ Nut, trudi se z krivicum;

zanosil je tugu, i nepravicu porodil.

¹⁶ Otperl je jamu ter iskopal ju je,

i opal je v jamu ku si je sam napravil.

¹⁷ Tuga njegova poverne se na glavu njegovu,

i na time glave njegove

zesiplje se nedostojnost njegova.

¹⁸ Blagoslivljaj bum Gospona zbog pravičnosti Njegove,

i speval bum imenu Gospona Višnjega.

Žoltar 8.

Vu ovom žoltaru hvali velikoću izvišenosti božanske, iz tulikeh i tak čudnoviteh činov Njegoveh, med kojemi kajti najplemeniteši čin je človek, i vu človeku Bog Kristuš; tak, po pravici, prilagodi se Kristušu.

¹ Na sverhu za tisku.ⁿ

Pesem. Davida.

ⁿ tisak – vinski tijesak; na početku psalama 8, 81 i 84 javlja se heb. izraz ‘al-haggittit za što se pretpostavlja da je glazbeni termin povezan s gradom Gatom pa bi značenje moglo biti “u stilu grada Gata”; Septuaginta i Vulgata izraz povezuju s heb. gat “vinski tijesak”, pa bi se to imalo razumjeti kao “pjesma vinara”, lat. “pro torcularibus”

² Gospone, Gospon naš!

Kak čudnovito je ime Tvoje po vsoj Zemlji!
Ar izvišeno je veličanstvo Tvoje sverhu Nebes.

³ Iz vust dečinskih, i sesnujućeh,

zveršil si hvalu Tvoju
zbog neprijatelov Tvojeh,
da tak neprijatela kak i fantlivca zateresh.

⁴ Kad razgledam čine ruk tvojeh

– Nebo, Mesec i zvezde koje ti napravil jesi –

⁵ kaj je človek da se tak z njega spominaš,
ali sin človečji da ga tak pohajaš?

⁶ Malo menšega včinil si njega od angelov,

z preštimanjem i dikum okorunil si ga.

⁷ I postavil si ga nad vsemi čini ruk Tvojeh.

Vsa si hitil pred noge njegove:

⁸ vse ovce i vole,

i sverhu toga vsu živinu polja,

⁹ ptice nebeske i ribe morske,

ke se sprehajaju po stezah morskeh.

¹⁰ Gospone, Gospon naš!

Kak čudovito je ime Tvoje po vsoj Zemlji!

Žoltar 9.

Vu ovoj pesmi hvali Bogu na preobladanju neprijatelov svojih. Od retka, pak, 21. (gde Židovi vre 10. žoltar počimlju) Boga prosi da dobre proti zločestem vsigdar brani.

¹ Na sverhu. Za skrovnosti Sina.

Žoltar. Davidov.

² Hvalil Te, Gospone, budem iz vsega serca mojega,
pripovedal bum vsa čudačinstva Tvoja.

³ Veselil i raduval se budem vu Tebi,
speval bum imenu Tvojemu, Najvišeši!

- ⁴ Kad neprijatele moje nazad potiraš,
oslabili budu, i pred licem Tvojem poginu.
- ⁵ Ar sud si deržal,
i pravicu meni dopital,
sedil si na pristolju Tvojem,
koji po pravici sudiš.
- ⁶ Pokaral si narode,
i poginul je krivodušnik,
zaterl si ime njihovo za vsigdar,
i na vse veke vekov.
- ⁷ Oslabil vsa neprijatelov sablje tja do zadnje,
porušil si varaše njihove,
spomenek njihov zginul je z glasom.
- ⁸ Gospon, pak, ostane na veke.
Za sud priredil je pristolje svoje
- ⁹ i sudil bu sveta polak pravednosti,
sudil bu narode po pravici.
- ¹⁰ I Gospon postal je hramba siromaku,
i pomočnik vu prigodnoj dobi trapljenja.
- ¹¹ Naj se vu Te ufaju ki spoznaju ime Tvoje,
ar koji Te iščeju, njê nisi zapustil.
- ¹² Spevajte Gosponu, koji stanuje na Sionu,
nazveščajte med narodi čine Njegoveh.
- ¹³ Ar potrebujuč kerv njihovu mislil je na njê,
ni se spozabil iz kriča siromakov.
- ¹⁴ Gospone, smiluj mi se,
i poglej kak me ponizili jesu neprijateli moji
ki me podižu od vrat smerti –
- ¹⁵ da tak nazveščal bum mogel vse hvale Tvoje .
Pred vrati Kčeri Sionske^o.
kruto raduval se budem vu pomoči Tvojoj.

^o Kčer Sionska – Jeruzalem, tj. grad na gori Sion

- ¹⁶ Prepali su narodi vu porušenje
koje su meni pripravili bili.
Zaplele su se noge njihove vu iste zanjke
koje su meni skrovno podlekli bili.
- ¹⁷ Poznalo se bude da Gospon pravo sudi,
ar vlovljen je grešnik vu delu ruk svojeh.
- ¹⁸ Naj se vu Pakal porinu grešniki,
i vsi narodi ki se z Boga spozabe.
- ¹⁹ Ar vsevdilj zablјivalo ne bude se na siromaka,
niti sterplivnost [sirom]akov zaman ne bude vsigdar.
- ²⁰ Zdigni se, Gospone!
I ne daj človeku premogučemu biti;
pred licem Tvojim naj se sude narodi!
- ²¹ Postavi jim, Bože, zapovednika -
naj spoznaju narodi da ljudi jesu.

Žoltar 10.

Ovde počimlje se polek Židovov Žoltar 10.

- ¹ Zakaj si odstupil, Gospone?
Zapustil si nas vu najprigodnejšem trapljenja vremenu.
- ² Ar kad nepobožnik se gizda, siromak se trapi;
poloviju se vu tolmačih koje zmišļjavaju.
- ³ Ar zbog poželenj serca svojega, hvali se grešnik,
i blagoslivlja se nebogoljubnik.
- ⁴ Raserdil je grešnik Gospona,
ter iz prevelike pravednosti svoje nit ne pita za njega.
- ⁵ Nejma Boga pred očmi svojemi,
zasmradjeni su vsako vrime puti njegovu.
Zginu spred očih njegovih sudi Tvoji,
on će sverhu vsih neprijatelov svojih sam gospodovati.
- ⁶ Kajti rekel je v sercu svojem:
„Od pokolenja do pokolenja opstal budem srečen.”